
فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان

دفتر سوم

گروه واژه‌گزینی

فرهنگستان زبان و ادب فارسی

گروه نشر آثار / تهران ۱۳۸۵

فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان، دفتر سوم

تدوین و ویرایش و حروف‌چینی: گروه واژه‌گزینی

مدیر فنی چاپ: حسین ابویی‌زاده

چاپ اول: اردیبهشت ۱۳۸۵

طراحی جلد و صفحات: کارگاه گرافیک سپهر

چاپ و صحافی: فرشویه

نشانی: تهران، خیابان احمد قصیر، نیش کوچه سوم،

شماره ۸، صندوق پستی: ۶۳۹۴ - ۱۵۸۷۵

وب‌گاه (وب‌سایت): www.persianacademy.ir

پیام‌نگار (ایمیل): terminology@persianacademy.ir

شابک: ۹۶۴-۷۵۳۱-۵۰-۸

ISBN: 964-7531-50-8

شابک دوره: ۹۶۴-۷۵۳۱-۳۱-۲

ISBN: 964-7531-31-2

حق چاپ محفوظ است.

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی ایران؛

گروه واژه‌گزینی،

فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان، دفتر سوم / تدوین و ویرایش

و حروف‌نگاری: گروه واژه‌گزینی. - تهران: فرهنگستان زبان و ادب

فارسی، ۱۳۸۵، ۲۴۷ ص، ج. ۳ (چاپ ۱۳۸۵)

ISBN 964-7531-50-8

ISBN 964-7531-31-2

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

ص.ع. به انگلیسی: The Academy of Persian Language

and Literature. A Collection of Terms.

۱. فارسی -- واژه‌سازی. ۲. فارسی - واژه‌های جدید الف. فرهنگستان

زبان و ادب فارسی ب. عنوان.

۴ ف ۴ / PIR ۲۹۶۴ / ۳/۱ فا ۴

۸۵ - ۳۵۱۰ م

کتابخانه ملی ایران

متن بخشنامه توشیح شده ریاست محترم جمهوری اسلامی
ایران درباره مصوبات فرهنگستان زبان و ادب فارسی که طی
نامه شماره ۱۰۶۱۰ مورخ ۱۳/۲/۸۵ به کلیه دستگاه‌های ذی ربط
ابلاغ شده است.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

بسمه تعالی

زبان فارسی، حامل فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی است. متون فارسی سرشار از، ارزش های متعالی انسانی، اخلاق، سلوک و منش جوانمردانه، مهر و عاطفه، حکمت و تعالی، عرفان و توحید، امید و استقامت، صراحت و تلمیح، و در یک کلام، روح تاریخی ملت عزیز و شریف ایران است. این نقطه پیوند تاریخی و پیوستگی هویتی را باید پاس داشت و ترویج نمود، و از چشمه سار این فرهنگ و ادب، تشنگان حقیقت و عدالت، توحید و عرفان، زیبایی و عشق را در همه جهان سیراب نمود.

با تأکید بر اینکه این تکلیف بزرگ برعهده همه مراکز فرهنگی و دانشگاهی کشور است، مسئولان اجرایی نیز باید ضمن توجه به روح این فرهنگ از رسم آن، که خط و زبان رسمی کشور است در همه نوشته ها و گفتارها حفاظت و پاسداری نمایند.

از این رو بر مبنای اصل پانزدهم قانون اساسی و نیز تکلیفی که اساسنامه فرهنگستان زبان و ادب فارسی در حفظ قوت و اصالت زبان فارسی و رواج و گسترش حوزه و قلمرو آن در داخل و خارج کشور برعهده دارد، دولت را موظف می نمایم:

۱- دستور خط فارسی را که از سوی این فرهنگستان ابلاغ می شود در همه اسناد و مکاتبات رسمی و کتب درسی و نیز روزنامه ها و دیگر انتشاراتی که با اعتبارات مربوط به نظام و یا یارانه های دولتی منتشر می شوند اجرا نموده و از روش یکسانی در نگارش خط فارسی استفاده نمایند.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

۲- معادل هایی را که فرهنگستان به جای واژه های بیگانه، ابلاغ می نماید در گفتار و نوشتار به کار گیرند.

۳- دستگاههای مربوط بر اجرای دقیق این ضوابط در جامعه نظارت نموده و از همه روش های فرهنگی، برای آموزش، ترویج و تشویق و ترغیب عموم مردم نسبت به کاربرد صحیح خط و زبان فارسی استفاده کنند.

۴- نتایج اقدامات وزارت خانه ها و سازمان ها و مؤسسات دولتی را به اینجانب گزارش

دهند.

محمد احمدی نژاد

فهرست مطالب

هفت	پیشگفتار
یازده	مقدمهٔ چاپ اول
بیست و یک	همکاران علمی
بیست و چهار	نشانه‌های اختصاری
۱ - ۱۳۰	فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان به ترتیب الفبای فارسی
3 - 48	فهرست واژه‌ها به ترتیب الفبای لاتینی
51 - 93	فهرست واژه‌ها بر اساس حوزه به ترتیب الفبای لاتینی

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

پیشگفتار

گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادب فارسی در سال ۱۳۸۴ گامی فراتر نهاد و موفق شد دفتر سوم فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی را به پیشگاه استادان گرانقدر و مردم عزیز ایران، که بی‌شک همگی علاقه‌مند به زبان و ادب فارسی هستند، پیشکش کند. در پیشگفتار دفتر دوم آنچه را در سال ۱۳۸۴ آهنگ به انجام رساندش را داشتیم باز گفتیم و اکنون با خرسندی می‌گوییم که نه تنها به وعده خود تا آنجا که قرار گذاشته بودیم و ممکن بود وفا کرده‌ایم، بلکه شاید گامی بیش و کم درخور، فراتر نهاده‌ایم.

۱. گفته بودیم بنا داریم بر سرعت کار بیفزاییم و گمان داریم که با توجه به ماده‌ای که به اساسنامه فرهنگستان افزوده شد، این نتیجه تحقق یافته است.

۲. قرار گذاشته بودیم راهکارهایی برای بهره‌گیری از همکاری بیش از پیش دانشمندان و علاقه‌مندان کارشناس در امر واژه‌گزینی بیندیشیم؛ با برنامه‌ای که از این پس به اختصار بدان اشارت خواهیم کرد این قرار نیز، البته به شرط همکاری استادان و پژوهشگران خارج از فرهنگستان، عملی خواهد شد.

۳. در دفتر دوم خواستار اظهار نظر استادان و خواهان پیشنهادهای تازه شدیم و اکنون به انتظار اظهار نظر و راهنمایی این بزرگواران در خصوص واژه‌های مصوب آزمایشی دفتر دوم (که امکان تجدید نظر در مورد آنها در سه چهار سال آینده وجود دارد) هستیم.

۴. گفته بودیم که می‌خواهیم اصول و قواعد و ضوابط واژه‌گزینی را کامل و سامان‌مندتر و واضح‌تر کنیم. با تشکیل جلسه‌های متعدد و طولانی مقدمات کار را فراهم ساخته‌ایم، پیش‌نویس اصول و ضوابط را آماده کرده‌ایم و در ماه‌های آینده، به یاری خداوند علیم و قدیر، با برگزاری یک یا دو هم‌اندیشی این پیش‌نویس را در

معرض بحث و گفتگوی استادان صاحب نظر قرار خواهیم داد و پس از طرح نتایج در شورای فرهنگستان اصول و ضوابط تجدیدنظرشده و کامل شده را در دسترس عموم دانشمندان و دانشگاهیان و صاحب نظران و نیز انجمن‌های علمی قرار خواهیم داد.

۵. گفته بودیم که با عرضه این ضوابط و اصول از همه استادان خارج از فرهنگستان با فروتنی و به جد تقاضا خواهیم کرد ترتیبی بدهند که با توجه به این ضوابط و اصول معادل‌هایی برای واژه‌های علمی حوزه تخصصی خود پیشنهاد کنند.

در مورد بند آخر ما گامی فرایش نهاده‌ایم و برای این پیشنهاد راه و رسم و روش منسجم و منظمی را تدوین کرده و برای تصویب به هیئت امنای فرهنگستان‌ها داده‌ایم و این امید هست که هم‌زمان با انتشار این دفتر تکلیف آن در هیئت امنای معلوم شده و امکان اجرای آن نیز فراهم آمده باشد. خلاصه‌ای از این برنامه که یکی دو بار در همین مختصر بدان اشاره شده است به شرح زیر است:

بارها گفته‌ایم و باز می‌گوییم و خواهیم گفت که وظیفه اصلی و اولی فرهنگستان‌ها و در خصوص مورد، وظیفه فرهنگستان زبان و ادب فارسی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی زبان و ادب فارسی است و اگر به کار پژوهشی می‌پردازد، این پژوهش از نوع پژوهش‌های پشتیبان یا مقدمه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی است. هم‌چنین اگر گام در میدان برخی امور اجرایی، برای تحقق سیاست‌ها و برنامه‌ها می‌گذارد، از باب الگوسازی و عرضه نمونه‌های مرجع است؛ و نیز گفته‌ایم و می‌گوییم که زبان یکی از پدیدارهای اجتماعی تام یا جامع و کامل است و به عنوان یک امر اجتماعی از آن همه مردم است؛ واژه‌گزینی نیز چون ربط مستقیم با این امر اجتماعی دارد، همه مردم در کار و بار آن دخیل‌اند و چون چنین است وظیفه فرهنگستان آن است که به عنوان سیاست‌گذار و برنامه‌ریز زبان، ضوابط و اصول لازم را تدوین کند تا جامعه زبانی در طاس لغزنده آشفته‌گی در این امر مهم و دقیق نیفتد و علاقه‌مندانی هم که می‌خواهند در کار واژه‌گزینی وارد شوند و در عین حال مایل‌اند به قاعده و به سامان گام بردارند، راهنمای روشن و اندیشیده‌ای در اختیار داشته باشند. بر این اساس فرهنگستان با پیشنهادی که به هیئت امنای فرهنگستان‌ها داده است، کوشش خواهد کرد برنامه گسترش فعالیت واژه‌گزینی به روش جدید را، که خلاصه‌ای از آن ذیلاً خواهد آمد، پس از تصویب به مرحله اجرا درآورد. گسترش فعالیت واژه‌گزینی به روش جدید، بر اساس سیاست‌گذاری فرهنگستان خواهد بود، که باید با شرکت کل جامعه علاقه‌مند به زبان فارسی و صاحب نظر در امر واژه‌گزینی سرانجام یابد. این روش هم از جهت سرعت بخشیدن به فرایند واژه‌گزینی و هم از نظر رواج معادل‌های انتخاب شده

ضرورت قطعی دارد. روش اجرای این برنامه بدین شرح است:

۱. اعلام یا ابلاغ ضوابط و اصول کامل و تجدیدنظرشده، پس از تصویب شورای فرهنگستان، به دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و انجمن‌های علمی.
 ۲. درخواست از مقامات مسئول دانشگاهی و پژوهشگاه‌ها که تعدادی از ساعات خدمت موظف دانشگاهیان و پژوهشگران را، با اعلام داوطلبی آنان، در اختیار امر واژه‌گزینی علمی تخصصی قرار دهند تا اعضای هیئت علمی داوطلب بتوانند به تشکیل گروه‌های تخصصی واژه‌گزینی بپردازند.
 ۳. از انجمن‌های علمی غیردولتی نیز، به ترتیبی که در بند ۵ آمد، دعوت خواهد شد که در صورت تمایل در امر واژه‌گزینی شرکت فعال داشته باشند.
 ۴. علاوه بر اصول و ضوابط، چنانچه فرهنگستان در سال ۸۵ بتواند بخشی از پیکره واژگانی موضوع واژه‌گزینی را تهیه کند، آن را نیز در اختیار کلیه گروه‌های تخصصی واژه‌گزینی فرهنگستان، دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها، انجمن‌های علمی و... قرار خواهد داد.
 ۵. نظر به اینکه لازم است واژه‌هایی که در خارج از فرهنگستان برای آنها، بر اساس اصول و ضوابط فرهنگستان، معادل‌یابی می‌شود از لحاظ مطابقت یا عدم مطابقت با اصول و ضوابط مصوب در فرهنگستان بررسی و سپس تصویب شوند، ضروری است سامانه‌ای برای تعامل فرهنگستان، در این امر، با گروه‌های واژه‌گزینی پیش‌بینی شود تا واژه‌های پیشنهادی کاملاً با اصول و ضوابط همخوانی داشته باشند و تصویبشان در فرهنگستان به سرعت تحقق یابد.
 ۶. علاوه بر این فرهنگستان در صدد است که در همین ایام با فعال‌تر کردن شوراهای هماهنگی و هیئت فنی، بر اساس تدبیرهایی که اندیشیده است، حاصل کار واژه‌گزینی در درون فرهنگستان را هم به چند برابر افزایش دهد و امید است دفتر چهارم فرهنگ واژه‌های مصوب در سال آینده، چند برابر دفتر سوم باشد. انشاء...
- استادان و صاحب‌نظران، با توجه به آنچه گذشت، عنایت می‌کنند که روش جدید تعاملی جدی و مشارکتی پر معنا و دوسویه را طلب می‌کند. بدون رودربایستی باید گفت که گروه واژه‌گزینی از یکسو بدون مساعدت و حمایت فعال شورای فرهنگستان و همه اعضای هیئت علمی و پژوهشگران فرهنگستان و از سوی دیگر تمامی فرهنگستان بدون یاری و همکاری فعال همکاران دانشمند واژه‌گزین دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و انجمن‌های علمی نمی‌تواند برنامه جدید را به نتیجه برساند.
- به نظر می‌رسد خواننده گرامی بتواند بر کوشش مختصری که در پیش بردن

برنامه‌های واژه‌گزینی به انجام رسیده است و نیز بر وفای به عهد و پیمان و قول و قرار سال گذشته به عین‌الرضا نظر کند.

فرهنگستان از همه دست‌اندرکاران واژه‌گزینی: گروه‌های تخصصی حوزه‌های شش‌گانه که همواره یار و مددکارش بوده‌اند، اعضای شوراهای هماهنگی، هیئت فنی که در تجدید نظر و تهیه و تدوین پیش‌نویس اصول و ضوابط واژه‌گزینی کوشش کرده‌اند، شورای واژه‌گزینی و دیگر پژوهشگرانی که کارهای واژه‌گزینی را به سامان رسانده‌اند و موجب شده‌اند این دفتر در مدتی اندک به علاقه‌مندان زبان و ادب فارسی تقدیم شود سپاسگزاری می‌کند. اینجانب نیز به سهم خود از زحمات شبانه‌روزی همه همکاران گروه واژه‌گزینی و نیز از سرکار خانم نسرین پرویزی که در تنظیم امور و ترتیب و تدوین نهایی کوشش نموده‌اند سپاسگزارم.

فرهنگستان برای به سامان رساندن امور مربوط به زبان و ادب فارسی گام در راهی دشوار نهاده است؛ معادل‌یابی و واژه‌گزینی نیز با پیچ‌وخم‌های فراوان روبروست. آن گروه از علاقه‌مندان به زبان فارسی که در فرهنگستان گرد آمده‌اند، با همه توان در این راه گام برمی‌دارند و از افتادن‌ها و برخاستن‌ها رنجه‌خاطر و دل‌آزرده نمی‌شوند. با این همه همگان، یعنی همه علاقه‌مندان به زبان و ادب فارسی و استادان دانشمندی که به حق با همت بلند خویش چراغ پرفروغ این زبان بی‌همتا را نگاهبانی می‌کنند باید بیش از پیش فرهنگستانی‌ها را یاری دهند تا بتوان دست در دست هم با گام‌های استوار این راه پرنشیب و فراز را پیمود و آنچنان سرعتی به کار بخشید که در ظرف چند سال دل‌مشغولی‌های کنونی جای خود را به آنچنان شادی و دل‌آسودگی واگذارد که شایسته زبان و ادب مردمی خردمند و عاشق و دل‌دادۀ زبانی شیوا و رسا و عاری از واژه‌های بیگانه و ناآشناست.

حسن حبیبی

رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی

و

مدیر گروه واژه‌گزینی

اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۵

مقدمهٔ چاپ اول

گروه واژه‌گزینی از جمله گروه‌هایی است که از بدو تأسیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی تشکیل شد. واژه‌گزینی در ایران سابقه‌ای طولانی دارد و عمر آن به بیش از صد سال می‌رسد و فرهنگستان زبان و ادب فارسی سومین فرهنگستانی است که در طول این مدت به عنوان سازمانی دولتی به این امر همت گماشته است. با وجود این سابقه، در ابتدای کار نیاز به تدوین اصول و ضوابطی برای واژه‌گزینی ضروری می‌نمود. از این‌رو، گروه واژه‌گزینی در آغاز کار اصولی را در نه ماده تدوین کرد و به تصویب شورای فرهنگستان رساند تا راهنمای کار واژه‌گزینان و پژوهشگران گروه باشد. گروه واژه‌گزینی با تعداد انگشت‌شماری پژوهشگر، فعالیت جدی خود را برای یافتن معادل‌های فارسی در مقابل واژه‌های بیگانه در اوایل سال ۱۳۷۴ آغاز کرد. معادل‌گزینی برای واژه‌های بیگانه رایج در میان مردم اولین دستور کار این گروه بود. که حاصل آن در دو جزوهٔ واژه‌های عمومی به تأیید رئیس جمهور وقت رسید و به تمام مؤسسات دولتی ابلاغ شد.

در اواخر سال ۱۳۷۵ تلاش گروه برای راه‌اندازی گروه‌های واژه‌گزینی تخصصی از طریق همکاری با فرهنگستان علوم و سپس فرهنگستان علوم پزشکی و در سال‌های اخیر فرهنگستان هنر و مراکز تحقیقاتی و علمی فعال آغاز شد و گروه‌های واژه‌گزینی تخصصی متشکل از استادان و صاحب‌نظران رشته‌های گوناگون با نظارت فرهنگستان زبان و ادب فارسی و حضور پژوهشگران گروه واژه‌گزینی فرهنگستان به واژه‌گزینی برای واژه‌های تخصصی پرداختند.

در حال حاضر چهل و شش گروه و شورای هماهنگی واژه‌گزینی تخصصی در گروه واژه‌گزینی فرهنگستان فعالیت دارند و کار چند گروه نیز به پایان رسیده است. بیش از دویست استاد دانشگاه و متخصص در رشته‌های مختلف عضو این گروه‌ها هستند. طبیعی است که به دلیل سلیقه‌ها و تجربه‌های متفاوت این استادان و نبود شیوه‌کار مدون واژه‌گزینی، کار ما با کاستی‌هایی همراه بوده است که در طی این سال‌ها در رفع آنها کوشیده‌ایم. از این‌رو، واژه‌هایی که در سال‌های آغازین کار به تصویب رسیده و منتشر شده است ممکن است با آنچه در سال‌های اخیر تصویب شده، در برخی موارد، هماهنگ نباشد. گردش کار در گروه‌های مختلف واژه‌گزینی در حال حاضر بر اساس نمودار صفحه بعد چهارده مرحله دارد. مراحل کار گروه تغییراتی کرده که در این دفتر آمده است و با مراحل گردش کار در دفتر اول تفاوت دارد.

در اینجا برای آشنایی با نحوه انتخاب واژه‌های فرهنگ حاضر هر یک از این مراحل توضیح داده می‌شود:

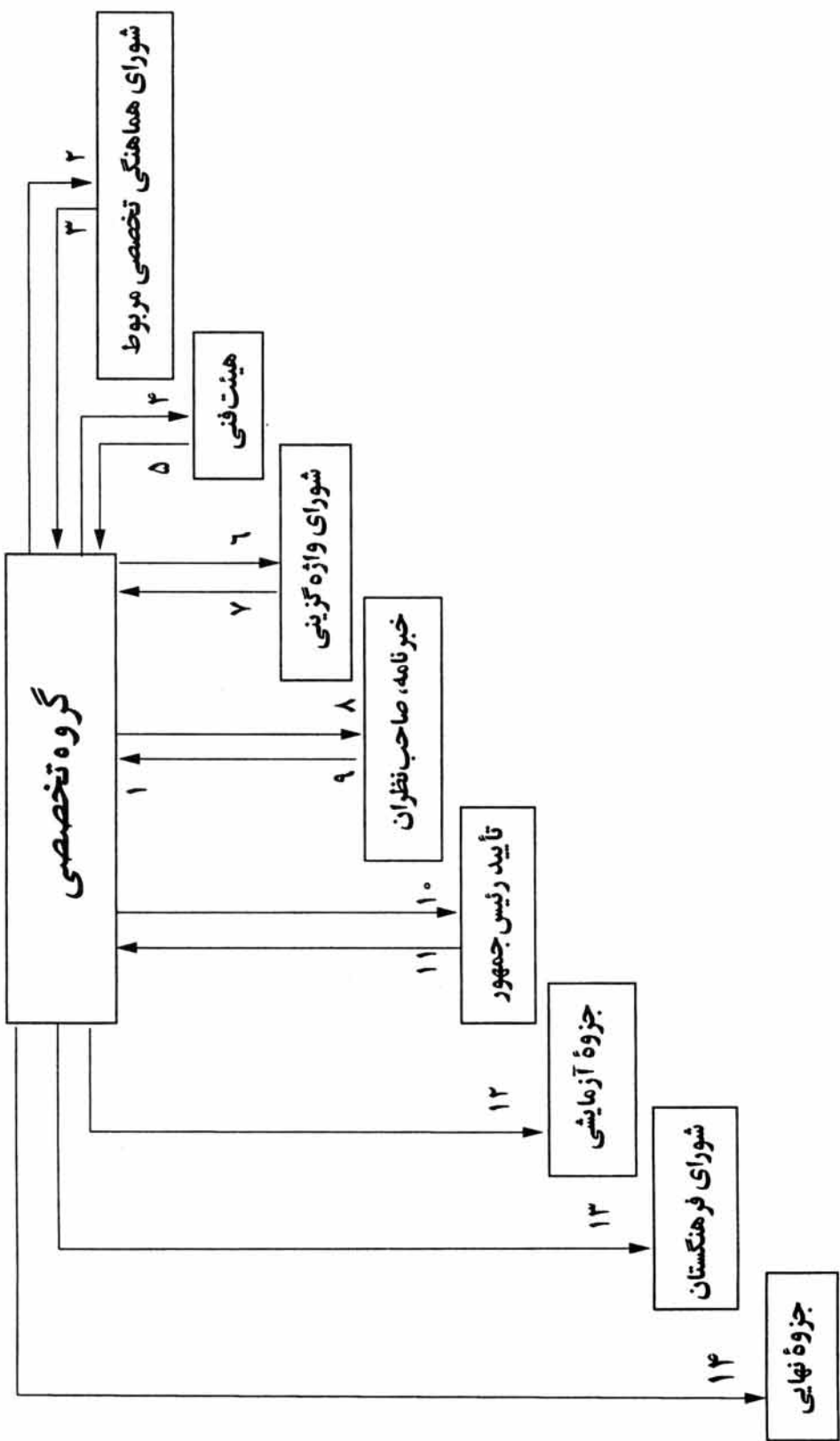
مرحله اول: این مرحله شامل تشکیل گروه تخصصی و سپس تهیه پیکره واژگانی رشته تخصصی است. واژه‌ها از منابعی همچون واژه‌نامه‌ها و فرهنگ‌ها و کتاب‌های درسی و نشریات تخصصی استخراج می‌شود. سپس اعضای گروه واژه‌ها را دسته‌بندی می‌کنند و با توجه به اولویت‌های مورد نظر فرهنگستان به بررسی و معادل‌گزینی برای آنها می‌پردازند.

گروه تخصصی از میان واژه‌های گردآوری شده، ابتدا واژه‌هایی را که معادلی برای آنها در زبان فارسی رایج است و متخصصان در مورد آنها توافق نظر دارند بررسی می‌کند. سپس به بررسی واژه‌هایی می‌پردازد که چندین معادل در زبان فارسی دارند و زبان علم در مورد آنها دچار تشتت است و در نهایت واژه‌هایی که معادل فارسی ندارند در دستور کار قرار می‌گیرد.

این واژه‌ها دسته‌بندی و برای افزودن اطلاعات تکمیلی انتخاب می‌شوند. هر واژه پرونده‌ای دارد که خلاصه اطلاعات گردآمده در این پرونده در برگه‌ای به نام "کاربرگه" درج می‌شود. نمونه‌ای از کاربرگه تکمیل شده در صفحه پانزده آمده است.

مبنای کار گروه‌ها بررسی واژه‌های برگرفته از زبان انگلیسی است که زبان علم و

گردش کار

فناوری روز دنیا شده و زبان فارسی نیز در سال‌های اخیر در معرض هجوم واژه‌های این زبان قرار گرفته است. در این کاربرگه‌ها ابتدا واژه بیگانه و معادل‌های آن در زبان‌های غیرانگلیسی، اطلاعات ریشه‌شناختی و مترادف‌ها و خوشه‌واژه‌های آن که شامل مشتقات و ترکیبات و واژه‌های مرتبط واژگانی و مفهومی است، مورد مطالعه قرار می‌گیرد؛ مقوله دستوری واژه مشخص می‌شود؛ تعریف آن از فرهنگ‌های معتبر یا پایگاه‌های داده در اینترنت استخراج می‌شود و در نهایت تعریف مورد قبول اعضا در کاربرگه درج می‌گردد. واژه‌هایی نیز که در زبان فارسی در مقابل این واژه به کار رفته است، از گنجواژه فرهنگستان و دیگر فرهنگ‌های تخصصی دو زبانه انگلیسی به فارسی استخراج و ثبت می‌شود.

کاربرگه تکمیل شده که حاصل تلاش پژوهشگران و اعضای گروه تخصصی است، آماده طرح در جلسات گروه تخصصی برای معادل‌گزینی است. اعضای گروه پس از بحث‌های مفصل و، در صورت لزوم، مراجعه مجدد به منابع گوناگون معادلی را در مقابل واژه بیگانه انتخاب می‌کنند. واژه‌هایی که به این ترتیب معادل‌گزینی شده است به شورای هماهنگی تخصصی مربوط ارسال می‌شود.

مرحله دوم: واژه‌ها به ترتیبی که در نوبت طرح در شورای واژه‌گزینی قرار دارند در شوراهای هماهنگی مربوط مطرح می‌شوند. اعضای این شورا رؤسا یا یکی از اعضای گروه‌های تخصصی هستند و معمولاً فهرست واژه‌ها پیش از تشکیل جلسات در اختیار آنها قرار می‌گیرد تا با فرصت کافی آنها را مطالعه کند. در جلسه شورای هماهنگی چنانچه واژه‌ای صرفاً مربوط به رشته گروه پیشنهاددهنده باشد، اعضای شورا در مورد آن به بحث نمی‌پردازند و اگر توصیه‌ای برای بهبود کار داشته باشند ارائه می‌دهند. در صورتی که واژه‌ای در رشته یا رشته‌های دیگر نیز کاربرد داشته باشد، چنانچه با مفاهیم متفاوت به کار رود، اعضا می‌پذیرند که در صورت تمایل گروه‌ها، معادل‌های متفاوتی نیز داشته باشد. لیکن اگر واژه‌ای با مفهوم یکسان در چند رشته به کار رود، تلاش می‌شود که در مورد معادل آن اتفاق نظر حاصل شود و یک معادل در مقابل یک مفهوم به تأیید برسد. البته گاه سابقه کاربرد واژه‌ها در حوزه‌های مختلف یا ترکیباتی که از این واژه‌ها در آن حوزه‌ها ساخته شده است، مانع از هماهنگ شدن معادل خواهد شد. در شورای هماهنگی سعی می‌شود واژه‌ها بر اساس تعلق

فرهنگستان زبان و ادب فارسی

کاربرگه گروه سینما و تلویزیون

شماره بازیابی:

<p>term: (en.) master (fr.) master, interpositive (de.) Originalband (ar.) الفيلم العكسي الأصلي (tr.) ana, ana çekim</p> <p>abbreviation: trade name: scientific name: vulgar name:</p>	<p>معادل پیشنهادی گروه تخصصی: نسخه اصلی</p> <p>برگزیده ☒ نوگزیده ☐ نوساخته ☐</p> <p>ساخت واژه: ساختمان: اسم (نسخه) + صفت (اصلی) فرایند: وصف</p> <p>شاهد: نسخه ویژه</p>
<p>grammatical category: noun</p>	<p>تعریف: نسخه‌ای که از روی آن نسخه‌های بعدی تهیه می‌شود</p>
<p>etymology: mid.en., from old en. <i>māgister</i>, and old fr. maistre, master, high official.</p>	<p>مثال: برای حفظ فیلم نسخه اصلی آن را در بایگانی نگهداری می‌کنند.</p>
<p>synonyms: original, master negative</p>	
<p>derivations: submaster (نسخه) اصلی دوم</p>	<p>مراجع:</p>
<p>compounds: master positive (نسخه) اصلی دوم master shot نمای مادر</p>	<p>معادل‌های موجود در زبان فارسی: نسخه اصلی، فیلم اصلی، (نسخه/ فیلم) مادر</p>
<p>related terms: cut 1 برش 1 editing تدوین composite print نسخه ناطق rough cut نسخه اولیه release print نسخه پخش workprint/cutting copy نسخه کار dupe نسخه دوم answer print نسخه پیش پخش reversal فیلم مثبت دوربین</p>	<p>معادل‌های مطرح شده در گروه: نسخه اصلی، نسخه اصلی منفی، نسخه نخستین</p> <p>واژه رایج در زبان فارسی: مستر، نسخه اصلی</p> <p>ملاحظات:</p>
<p>نوبت اول: تاریخ: نظر شورای فرهنگستان: نوبت دوم: تاریخ:</p>	<p>نوبت اول: نسخه اصلی تاریخ: ۸۳/۹/۱۶ نظر شورای واژه‌گزینی: نوبت دوم: تاریخ:</p>
<p>☐ نوساخته ☐ نوگزیده ☐ برگزیده</p>	<p>☐ نوساخته ☐ نوگزیده ☐ برگزیده</p>

آنها به هر رشته، طبق فرهنگ‌های معتبر تفکیک شود و با توجه به نظر سایر رشته‌های مربوط، از طرف رشته اصلی به شورای واژه‌گزینی ارائه گردد. پس از اظهار نظر شورای هماهنگی واژه‌ها برای بررسی مجدد به گروه ارسال می‌شود.

مرحله سوم: اعضای گروه مجدداً واژه‌ها را بررسی می‌کنند و تا حد امکان با نظر شورای هماهنگی تطبیق می‌دهند. چنانچه در مورد برخی واژه‌ها با شورا توافق نداشته باشند، موقتاً آن را از دسته واژه‌ها خارج می‌کنند تا بررسی‌های دقیق‌تر در مورد آن انجام شود. سپس واژه‌ها به هیئت فنی ارسال می‌شود.

مرحله چهارم: هیئت فنی متشکل از معاون و مشاوران گروه است. این هیئت کاربرگه‌ها را از جهات مختلف مطالعه می‌کند. چنانچه در مطالب کاربرگه، ساختار آنها و معادل پیشنهادی اشکال دستوری وجود داشته باشد، از گروه تقاضا می‌کند که واژه دوباره بررسی و اشکالات آن رفع شود. این دسته واژه‌ها با حضور نماینده فرهنگستان بررسی می‌شود و تذاکرات لازم از طریق نماینده به اطلاع گروه می‌رسد.

مرحله پنجم: گروه مجدداً نظر هیئت فنی را بررسی می‌کند و پس از انجام اصلاحات لازم، واژه‌ها در دفترچه‌ای به شورای واژه‌گزینی عرضه می‌گردد.

مرحله ششم: شورای واژه‌گزینی به طور معمول حدود صد کاربرگه را در طی چهار هفته با حضور چند تن از متخصصان گروه و نماینده فرهنگستان در آن گروه بررسی می‌کند. این شورا به مفهوم و ساخت واژه مورد نظر توجه دارد و با تذکرات اصلاحی خود گروه را راهنمایی می‌نماید. چنانچه واژه پیشنهادی گروه به لحاظی متناسب با مفهوم مورد نظر نباشد، شورا پیشنهاد یا پیشنهادهایی ارائه می‌کند و به گروه فرصت داده می‌شود تا آنها را در جلسات خود مطرح کند و نظر اعضای گروه را در جلسات بعد اعلام نماید. این شورا پس از تصویب مقدماتی واژه‌ها، آنها را به گروه ارجاع می‌دهد تا برای مراحل بعدی آماده شود.

مرحله هفتم: گروه نظرات و اصلاحات شورای واژه‌گزینی را بررسی و اعمال می‌کند و تعریف‌ها را بازبینی می‌نماید و برای درج در خبرنامه و کسب نظر صاحب‌نظران و مراکز مربوط آماده می‌کند.

مرحله هشتم: در خبرنامه فرهنگستان که ماهانه منتشر می‌شود، به طور معمول یک یا دو دسته واژه مربوط به یک یا دو گروه تخصصی همراه با تعریف و معادل پیشنهادی شورای واژه‌گزینی درج می‌شود. در ضمن با نظر استادان گروه‌های تخصصی، اسامی افراد و سازمان‌ها و مراکز مرتبط با رشته مورد نظر فهرست می‌شود و در اختیار دفتر واژه‌گزینی قرار می‌گیرد تا هر بار که واژه‌های آن گروه در شورای واژه‌گزینی مطرح شد، بلافاصله علاوه بر درج در خبرنامه، برای افراد ذیصلاح و سازمان‌ها و انجمن‌ها و کانون‌ها و دانشکده‌ها و مراکز پژوهشی ارسال گردد. مهلت

اظهار نظر در مورد این واژه‌ها به طور معمول بین سه تا شش ماه است. نظرهای رسیده برای بررسی به نماینده گروه تحویل داده می‌شود.

مرحله نهم: اظهار نظرهایی که در مدت تعیین شده به دفتر واژه‌گزینی می‌رسد، در گروه مطرح می‌شود. چنانچه در بین معادل‌های ارسالی، معادلی مناسب‌تر از معادل پیشنهادی گروه تخصصی وجود داشته باشد، گروه در پیشنهاد خود تجدید نظر می‌کند و پیشنهاد جدید را می‌پذیرد. اگر معادل پیشنهاد شده نوساخته باشد و تاکنون در مرجعی ضبط نشده باشد و گروه و شورای واژه‌گزینی آن را بپذیرند، نام فرد پیشنهاددهنده در جزوه مصوب ذکر خواهد شد.

همانگونه که در پیشگفتار آمده است، در اواخر سال ۸۳، مرحله بررسی واژه‌ها در شورای فرهنگستان از مراحل چهارده گانه گردش کار گروه حذف شد و صرفاً به تأیید واژه‌ها پس از طی دوران آزمایشی موکول شد. حذف این مرحله از این لحاظ اهمیت دارد که تصمیم‌گیری در مورد واژه‌ها تنها بخشی از مباحث مطرح در جلسات شورای فرهنگستان را تشکیل می‌داد و در نتیجه، کار بررسی نهایی واژه‌ها به کندی انجام می‌شد. به این ترتیب، به پیشنهاد فرهنگستان و با موافقت شورای عالی انقلاب فرهنگی، اختیار تصویب آزمایشی واژه‌ها به شورای واژه‌گزینی واگذار و مقرر شد واژه‌های تأیید شده در شورای واژه‌گزینی، به رئیس جمهور تقدیم شود.

مرحله دهم: شورای فرهنگستان مدت زمان آزمایشی بودن واژه‌ها را تعیین می‌کند. این واژه‌ها برای رئیس جمهور که ریاست عالی فرهنگستان‌ها را به عهده دارد ارسال می‌شود تا پس از تأیید رئیس جمهور صورت قانونی به خود گیرد.

مرحله یازدهم: رئیس جمهور نظر خود را در مورد واژه‌ها به فرهنگستان اعلام می‌کند.

مرحله دوازدهم: چنانچه جزوه به تأیید رئیس جمهور رسیده باشد، بلافاصله صحافی می‌شود و به تعداد لازم در اختیار دفتر معاون اول ریاست جمهوری قرار می‌گیرد تا با بخشنامه‌ای برای مدت زمان تعیین شده به تمام مؤسسات دولتی ابلاغ شود. گروه واژه‌گزینی جزوه‌ها را برای اطلاع مراکز مربوط جداگانه نیز ارسال و در فروشگاه کتاب خود به عموم عرضه می‌دارد.

مرحله سیزدهم: در طول مدتی که برای کاربرد آزمایشی این واژه‌ها تعیین شده است، نظرهای متخصصان و اهل علم و ادب گردآوری می‌شود و در صورت نیاز به تجدید نظر، واژه‌ها مجدداً در گروه واژه‌گزینی بررسی می‌گردد و پس از طرح در شورای فرهنگستان به تصویب نهایی می‌رسد.

مرحله چهاردهم: واژه‌های تصویب شده به صورت جزوه مصوب منتشر می‌شود.

تاکنون نود و نه جزوه در زمینه‌های گوناگون تخصصی و عمومی به تصویب فرهنگستان رسیده و هر کدام جداگانه منتشر شده است. سی و هشت جزوه در دفتر اول فرهنگ واژه‌های مصوب آمده و چهل و یک جزوه در مجموعه دوم و نوزده جزوه دیگر در مجموعه حاضر ارائه شده است. بر اساس تصمیم‌گیری شورای فرهنگستان مدت تعیین شده برای به کار بردن واژه‌های این دفتر پنج سال است.

هر چند با انتشار این دفتر، آمار کار فرهنگستان به حدود هفت هزار واژه مصوب رسیده، با وجود هزارها واژه‌ای که هنوز به تصویب نرسیده است و صدها واژه‌ای که با پیشرفت علوم و فنون جدید به واژگان علمی راه می‌یابند، سرعت کار فرهنگستان مطلوب نیست. از این رو در سال ۸۴ جلسات متعددی برگزار و تمهیداتی برای سرعت بخشیدن به روند کارها اندیشیده شد و درصدد شدیم با برنامه‌ریزی دقیق و کار فشرده تمامی واژه‌هایی را که در طی سال‌های گذشته در گروه‌های تخصصی به تأیید رسیده است، در ظرف سه یا چهار سال آینده به تصویب فرهنگستان و تأیید رئیس جمهور برسانیم. امیدواریم دفتر چهارم در سال آینده حاصل این فعالیت و تلاش فرهنگستان باشد.

نکاتی دربارهٔ این فرهنگ

کتاب حاضر سومین مجموعه از جزوه‌های مصوبی است که تعداد اندکی از آنها در سال ۸۳ و مابقی تا پایان ۸۴ در شورای واژه‌گزینی به تصویب رسیده است. این مجموعه دارای یک بخش اصلی و دو فهرست است. در بخش اصلی، که بر اساس الفبای فارسی تنظیم شده، واژه بیگانه و معادل مصوب و تعریف و حوزه کاربرد واژه آمده است. از آنجا که این فرهنگ مجموعه‌ای از مصوبات فرهنگستان را دربردارد و در تصویب واژه‌ها ملاحظاتی در نظر گرفته شده که در تدوین این کتاب رعایت آنها ضروری بوده است، ساختار این کتاب با فرهنگ‌های معمول تفاوت‌هایی دارد که لازم است در مورد شیوه تدوین آن توضیحاتی داده شود.

واژه بیگانه: همانطور که پیشتر ذکر شد، مبنای کار تخصصی در گروه‌ها واژه‌های انگلیسی بوده است. منظور از واژه انگلیسی واژه‌ای است که در فرهنگ‌های انگلیسی زبان با مفهوم مورد نظر ما مدخل شده است، هر چند ممکن است از زبان دیگری به زبان انگلیسی راه یافته باشد. گاه بیش از یک واژه بیگانه در مقابل معادل فارسی ذکر شده است. این واژه‌ها با هم مترادف هستند و در ردیف الفبایی جداگانه ذکر شده و به واژه اول ارجاع داده شده‌اند. تفاوت فرهنگ حاضر با فرهنگ‌های رایج در این است که، نظر به مصوب بودن این واژه‌ها، سعی شده است در مدخل اصلی تمام اطلاعات، از جمله تمام واژه‌های بیگانه، ذکر شود تا چنانچه کسی به سایر

مدخل‌ها مراجعه نکرد، این تصور ایجاد نشود که فرهنگستان صرفاً برای یکی از واژه‌های بیگانه مربوط معادل ساخته و واژه‌های دیگر را نادیده گرفته است. در مواردی نیز یک لفظ از اصطلاحی که مدخل شده به صورت ایتالیک درج شده است. منظور از ایتالیک بودن واژه‌ها این است که ذکر این لفظ ضرورت ندارد و در صورت لزوم می‌توان آن را حذف کرد.

معادل مصوب: گاه فرهنگستان در مقابل واژه بیگانه یک معادل را به تصویب رسانده است و گاه بیش از یک معادل تصویب شده که این واژه‌ها در کنار هم ذکر شده است و فرهنگستان واژه اول را نسبت به دیگر معادل‌ها در اولویت می‌داند. در مواردی که بخشی از معادل مصوب به صورت ایرانیک آمده، منظور این است که واژه ایرانیک را می‌توان حذف یا حفظ کرد. همچنین برخی از معادل‌ها برای جلوگیری از بدخوانی اعراب‌گذاری شده است. ذکر این نکته ضروری است که به دلیل رواج صورت نوشتاری برخی از واژه‌ها در علوم مختلف، در مواردی رسم الخط فرهنگستان رعایت نشده است.

حوزه کاربرد: صورت اختصاری نام هر گروه تخصصی در داخل دو قلاب در ابتدای تعریف ذکر شده است. چنانچه واژه‌ای با یک مفهوم و یک معادل در چند حوزه کاربرد داشته، نشانه اختصاری نام گروه‌های تخصصی مربوط به ترتیب الفبایی در کنار یکدیگر در قلاب آمده است. همچنین در فهرست حوزه‌ای واژه‌ها، واژه موردنظر در تمام حوزه‌های مربوط ذکر شده است. در برخی موارد یک لفظ بیگانه چند بار تکرار شده و با شماره از هم متمایز شده‌اند. این بدان معناست که واژه مذکور در حوزه‌های مختلف تعریف‌های متفاوت دارد و برای هر حوزه معادل‌های متفاوتی به کار رفته است. شماره‌گذاری واژه‌های بیگانه و معادل‌ها در فهرست حوزه‌ای با شماره‌گذاری آنها در فهرست الفبایی لاتین تفاوت دارد، بدین لحاظ که در فهرست الفبایی لاتینی واژه‌های تمام حوزه‌ها آمده است. توجه به این نکته ضروری است که تقسیم‌بندی گروه‌های تخصصی لزوماً مطابق با رشته‌های دانشگاهی نیست و بیشتر به استناد کتاب‌های مرجع و نظر اهل فن تعیین شده است.

برخی واژه‌ها، به دلیل نیاز، در حوزه‌ای به تصویب رسیده که خاستگاه اصلی آنها نبوده است و از آنجا که گروه اصلی تا آن زمان تشکیل نشده یا واژه‌ای را به تصویب فرهنگستان نرسانده، به ناچار تحت عنوان حوزه به کاربرنده آمده است. در مراحل بعدی کار، این گونه واژه‌ها به فهرست واژه‌های حوزه اصلی آنها افزوده خواهد شد. **تعریف:** تعریف‌نگاری کاری بسیار دشوار و با اهمیت در فرهنگ‌نویسی است. همانطور که تأکید شد، گروه واژه‌گزینی بیشتر به اصطلاح‌شناسی و معادل‌گزینی توجه دارد و مسئله استاندارد کردن تعاریف شاید مراحل بعدی کار ما را تشکیل دهد. در کار

واژه‌گزینی، پیش از انتخاب معادل، تعریف واژه مبدأ از یک یا چند فرهنگ معتبر استخراج می‌شود و در نهایت با نظر اهل فن تعریف نهایی عرضه می‌گردد. از آنجا که معادل‌های مصوب گاه نوساخته است، لازم است شیوه ساخت یا مفهوم آنها با توجه به تعریف روشن شود. تعریف‌های ارائه شده تعریف‌هایی است که استادان گروه‌های تخصصی عرضه کرده‌اند و به توصیه فرهنگستان سعی شده است تعریفی داده شود تا معادل مصوب را برای عموم روشن‌تر سازد، یعنی برای افرادی که تا مقطع کارشناسی تحصیل کرده‌اند، قابل درک باشد. ممکن است در مواردی تعریف‌ها دقت علمی مورد نظر در مقاطع تحصیلی بالاتر از کارشناسی را نداشته باشد، اما از آنجا که نگارش فرهنگ تخصصی هدف اصلی نبوده، به مفهوم عمومی اکتفا شده است. در برخی از تعریف‌ها در مقابل واژه‌ای فارسی صورت لاتینی آن داخل دو کمان آمده است. این بدان معناست که این واژه هنوز به تصویب نهایی فرهنگستان نرسیده و صرفاً پیشنهاد گروه تخصصی است. واژه‌هایی نیز در تعریف‌ها وجود دارد که در زمره اصطلاحات معمول در آن رشته خاص است و به دلیل مأنوس بودن آنها از ذکر واژه لاتینی پرهیز شده است. در مواردی که یک واژه فارسی معادل یک واژه لاتین قرار گرفته، ولی در حوزه‌های مختلف تعریف‌های متفاوت داشته است، واژه فارسی و لاتین در یک مدخل و تعریف‌ها به ترتیب در زیر آن با ذکر حوزه در ابتدای تعریف آمده است.

در پایان قدردانی خود را از تمامی کسانی که با پیشنهادهای خود ما را یاری داده‌اند ابراز و اعلام می‌دارد که فرهنگستان آماده دریافت نظرها و پیشنهادهای ایشان است. گردآوری و تدوین این دفتر با یاری و همکاری استادان گروه‌های تخصصی و همکاران گروه واژه‌گزینی انجام شد که از همه آنها که نامشان در فهرست همکاران علمی آمده است سپاسگزاری می‌شود. تنی چند از همکاران گروه زحمت مضاعفی را متحمل شده‌اند که در اینجا از ایشان تشکر می‌نماید. از آقای مهدی حریری که تمام مدخل‌ها و مطالب را با منابع اصلی تطبیق دادند و ویرایش کردند و خانم شکوه‌السادات میرفارسی که با دقت خود در تصحیح نمونه‌ها ما را در ارائه بهتر مطالب یاری کردند و همچنین خانم‌ها اکرم زرمحمدی و مهدیه برآبادی و لیدا محمدی که تلاش دلسوزانه آنها عرضه به موقع این مجموعه را امکان‌پذیر ساخت، قدردانی می‌شود.

گروه واژه‌گزینی

همکاران علمی^(۱)

اعضای پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی (شورای فرهنگستان):
مرحوم استاد احمد آرام، استاد عبدالمحمد آیتی، دکتر منوچهر امیری*، دکتر قیصر
امین پور، دکتر حسن انوری، دکتر نصرالله پورجوادی، مرحوم دکتر احمد تفضلی،
دکتر یدالله ثمره، دکتر حسن حبیبی (رئیس فرهنگستان)، دکتر غلامعلی حداد عادل،
مرحوم دکتر جواد حدیدی، استاد بهاءالدین خرمشاهی، دکتر محمد خوانساری،
مرحوم استاد محمدتقی دانش‌پژوه، دکتر علی رواقی، دکتر بهمن سرکاراتی، استاد
اسماعیل سعادت، استاد احمد سمیعی (گیلانی)، دکتر علی اشرف صادقی، دکتر
طاهره صفارزاده*، استاد کامران فانی، دکتر حمید فرزام، دکتر بدرالزمان قریب، دکتر
فتح‌الله مجتبابی، دکتر مهدی محقق، مرحوم استاد سید محمد محیط طباطبایی،
استاد هوشنگ مرادی کرمانی، دکتر حسین معصومی همدانی، مرحوم دکتر مصطفی
مقربی، دکتر محمدعلی موحد، استاد ابوالحسن نجفی، دکتر سلیم نیساری؛ اعضای
افغان: فضل‌الله قدسی، دکتر غلام سرور همایون، دکتر محمدحسین یمین؛ اعضای
تاجیک: دکتر محمدجان شکوری، دکتر عبدالقادر مینازف

۱. افرادی که نام آنها با علامت (*) مشخص شده است، از اعضای پیشین شوراها یا همکاران سابق
گروه واژه‌گزینی فرهنگستان هستند.

شورای واژه‌گزینی:

مرحوم استاد احمد آرام، دکتر منوچهر امیری*، دکتر نصرالله پورجوادی*، دکتر یدالله ثمره، دکتر حسن حبیبی، دکتر غلامعلی حداد عادل، مرحوم دکتر جواد حدیدی، استاد بهاء‌الدین خرمشاهی*، دکتر محمد خوانساری، دکتر علی رواقی*، دکتر حسین سامعی، دکتر بهمن سرکاراتی، استاد احمد سمیعی (گیلانی)، دکتر علی‌اشرف صادقی، دکتر طاهره صفارزاده*، استاد کامران فانی، دکتر لطیف کاشیگر، مهندس علی کافی، دکتر مهدی محقق*، مرحوم استاد محمد محیط طباطبایی، استاد هوشنگ مرادی‌کرمانی، دکتر حسین معصومی همدانی، مرحوم دکتر مصطفی مقربی، دکتر رضا منصوری، استاد ابوالحسن نجفی، دکتر شهین نعمت‌زاده

هیئت فنی: نسرین پرویزی (معاون گروه)، دکتر سید مهدی سمائی، دکتر علاء‌الدین طباطبایی، مهندس علی کافی، دکتر شهین نعمت‌زاده (مشاوران گروه) ویراستار: مهدی حریری

پژوهشگران گروه واژه‌گزینی: فاطمه اکبری، مریم توسلی، نغمه جواهری‌فر*، مهدی حریری، سعید رفیعی خضری*، محمدرضا رضوی، فرزانه سخایی، فرشید سمائی، الهام شمسایی*، محمود ظریف، رضا عطاریان، مریم‌سادات غیاثیان*، مهرآذر فارسی، علی مهرامی، مهنوش نشاط مبینی تهرانی
اعضای گروه‌های تخصصی:

اپتیک: دکتر فرامرز اسماعیلی سراجی، دکتر جلال‌الدین پاشایی راد، دکتر حبیب تجلی، بهرام معلمی، ناصر مقبلی، دکتر عزالدین مهاجرانی
تغذیه و صنایع غذایی: مهندس آزاده امین‌پور، دکتر سیدابوالقاسم جزایری، دکتر محمد شاهدهی، دکتر فروغ اعظم طالبان، دکتر سید مسعود کیمیاگر، دکتر حسن لامع حمل‌ونقل درون‌شهری - جاده‌ای: دکتر حمید بهبهانی، مهندس محمدمهدی رضوی، مهندس حسین‌رضا شهیدزاده اسدی، مهندس اسفندیار صدیقی، دکتر مهدی عظیمی تبریزی، مهندس محمدرضا معدلت، دکتر هاشم مهرآذین
حمل و نقل ریلی: دکتر محمدباقر قهرمانی، دکتر محمدعلی رضوانی، دکتر جبارعلی ذاکری، مهندس محمود خبازنیا، دکتر سعید محمدزاده
رایانه و فناوری اطلاعات: دکتر مصطفی عاصی، مهندس احمد منصوری، دکتر غلامعلی منتظر، دکتر ابراهیم نقیب‌زاده مشایخ، علی مصلحی مصلح‌آبادی (دبیر گروه)

ریاضی: فاطمه بهمنی (دبیر گروه)، دکتر علیرضا جمالی، دکتر مهدی رجبعلی پور، دکتر طاهر قاسمی هنری، سیامک کاظمی، دکتر محمدرضا مشکانی
 زبان‌شناسی: دکتر محمود بی‌جن‌خان، دکتر محمد دبیرمقدم، دکتر مصطفی عاصی، دکتر رضا نیلی پور، دکتر لطف‌الله یارمحمدی
 زمین‌شناسی: دکتر جمشید حسن‌زاده، دکتر مسیب سبزه‌ای، مهندس سروش مدبری، دکتر فرید مُر، دکتر عبدالمجید یعقوب‌پور
 زیست‌شناسی: دکتر حسن ابراهیم‌زاده، دکتر پروین رستمی، دکتر شایسته سپهر، دکتر علی فرازمنند، دکتر وحید نیکنام
 سینما و تلویزیون: مسعود اوحدی، نورالدین چیلان*، دکتر مهدی رحیمیان، دکتر احمد ضابطی جهرمی، دکتر محمدباقر قهرمانی، مجید شیخ‌انصاری*
 علوم جو: مهندس حسین اردکانی، مهندس تاج‌الدین بنی‌هاشم، مهندس عباس جعفری، مهندس پرویز رضا‌زاده، دکتر حسن عسکری شیرازی، مهندس احمد عسگری، دکتر لطیف کاشیگر، دکتر هوشنگ قائمی
 فیزیک: دکتر فیروز آرش، دکتر محمدابراهیم ابوکاظمی، محمدرضا بهاری، دکتر جلال‌الدین پاشایی راد، دکتر حسن عزیزی، ناصر مقبلی
 کشاورزی - شاخهٔ زراعت و اصلاح نباتات: مهندس محمدرضا داهی، دکتر عبدالمجید رضایی، دکتر علیرضا کوچکی، دکتر داریوش مظاهری، دکتر پرویز وجدانی، دکتر مصطفی ولیزاده، دکتر بهمن یزدی صمدی
 مخابرات: دکتر محمد ابطحی، مهندس عباس پورخصالیان، صفورا روضه‌خوان، مهندس عباس زندباف، زهره ساعی، مهندس میترا شمالی‌مقدم، مهندس غلامحسین صادقی، مهندس علی کافی، دکتر محمداسماعیل کلاتتری، محمدرضا متوسلی، مهندس علی اکبر محسن‌زاده، لادن مظفرزاده، دکتر محمدشهرام معین، مهندس فرخ مهاد
 مهندسی شیمی: دکتر طاهره کاغذچی، دکتر فرامرز افشار طارمی، دکتر محمد سلطانیه، دکتر مرتضی سهرابی، دکتر سیامک مرادیان، دکتر ایرج گودرزینا، دکتر علی عباسیان (دبیر گروه)
 هنرهای نمایشی: هما جدیکار، دکتر قطب‌الدین صادقی، دکتر محمدباقر قهرمانی و دکتر احمد کامیابی مسلک، خسرو خورشیدی، دکتر محمود عزیزی، دکتر مصطفی مختاباد

نشانه‌های اختصاری

زیست‌شناسی	[زیست.]	اپتیک	[اپتیک]
سینما و تلویزیون	[سینما و تلو.]	تغذیه و صنایع غذایی	[تغذیه و ص.]
علوم جو	[علوم جو]	حمل و نقل درون شهری - جاده‌ای	[حمل - شهری]
فیزیک	[فیزیک]	حمل و نقل ریلی	[حمل - ریلی]
کشاورزی - شاخهٔ زراعت و اصلاح نباتات	[کشاورزی < زراع.]	رایانه و فناوری اطلاعات	[رایانه و فن.]
مخابرات	[مخابرات]	ریاضی	[ریاضی]
مهندسی شیمی	[م. شیمی]	زبان‌شناسی	[زبان.]
هنرهای نمایشی	[ه. نمایشی]	زمین‌شناسی	[زمین.]